

Warszawa, dnia 2 czerwca 2009 r.

RPO-616764-VII-7020/7002/09/PK

I n f o r m a c j a
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Areszcie Śledczym w Krakowie
(wyciąg).

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 6 - 8 maja 2009 r., do Aresztu Śledczego w Krakowie (zwanego dalej Aresztem) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich.

Działając jako Krajowy Mechanizm Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony osadzonych przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Aresztu i jego podstawowych problemach;
- obejrzelili teren jednostki oraz pomieszczenia we wszystkich oddziałach mieszkalnych Aresztu, w tym wybrane losowo cele mieszkalne, cele zabezpieczające, cele do wykonywania kary dyscyplinarnej osadzenia w celi izolacyjnej, świetlice, a także pola spacerowe, kuchnię, kantynę, kaplicę, sale

widzeń, warsztaty, pomieszczenia ambulatorium i izb chorych, pomieszczenia Ośrodka Diagnostycznego oraz pomieszczenia Szpitala;

- przeprowadzili w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Aresztu;
- przeprowadzili na podstawie kwestionariusza, rozmowy w cztery oczy z 70 osadzonymi, w tym z osobami, które w okresie ostatnich 6 miesięcy zostały ukarane umieszczeniem w celi izolacyjnej (2), wobec których w ciągu ostatnich 6 miesięcy zastosowano środki przymusu bezpośredniego (1), z osobami w wieku powyżej 60 roku życia (13), z osobami niepełnosprawnymi (2), z cudzoziemcami (10) oraz z osadzonymi przebywającymi w szpitalu (4);
- przyjęli do protokołu 7 skarg osadzonych, z których 4 dotyczyły niezapewnienia odpowiedniej opieki medycznej, pozostałe zaś niewłaściwego zwracania się przez funkcjonariusza SW do osadzonego, niewłaściwego wypełniania obowiązków przez obrońcę z urzędu oraz postępowania organu dysponującego względem tymczasowo aresztowanego. Przedstawiciele Rzecznika odebrali ponadto od rozmówców 3 prośby.

Dokonane w powyższy sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali zastępcom Dyrektora Aresztu. Na spotkaniu podsumowującym wizytację Aresztu obecna była również Dyrektor więziennego Szpitala. Przedstawiciele Rzecznika wysłuchali uwag i wyjaśnień kierownictwa Aresztu.

2. Charakterystyka jednostki.

Areszt Śledczy w Krakowie przeznaczony jest dla wszystkich kategorii tymczasowo aresztowanych mężczyzn i kobiet. Poza tym, przebywają w nim skazani, młodociani (M), pierwszy raz karani (P) oraz recydywiści (R).

W czasie wizytacji cel i przeglądu kart tożsamości osadzonych nie stwierdzono osadzenia we wspólnej celi mieszkalnej tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych.

3. Ogląd jednostki oraz wizytacje cel mieszkalnych.

Oddziały mieszkalne w Areszcie oznaczono numerami od II do V. W skład oddziału I wchodzi: warsztaty, kuchnia oraz magazyny żywnościowe. Część oddziału IV przeznaczono na potrzeby Ośrodka Diagnostycznego. Oddziały mieszczą się w jednym budynku mieszkalnym, którego stan ocenić należy jako dobry. Drugi z budynków mieszkalnych zajmuje administracja jednostki oraz szpital.

Zarówno w opinii kierownictwa Aresztu, jak i przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, konieczne jest prowadzenie systematycznych prac remontowych w związku z eksploatacją jednostki (postępującą wraz ze znaczną rotacją osadzonych), jak również z uwagi na zabytkowy wiek budynków wchodzących w skład jednostki.

W trakcie wizytacji przeprowadzono ogląd całego terenu Aresztu i pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych oraz szpitalnych, w tym wizytację cel mieszkalnych oraz uzyskano w związku z tym informacje niezbędne dla oceny stopnia przestrzegania praw osób pozbawionych wolności. Dokonane czynności pozwalają na przedstawienie poniższych informacji.

3.1. Cele w Areszcie są różnej wielkości (od jednoosobowych do dziewięcioosobowych). Najwięcej jest cel dwuosobowych, trzyosobowych i czterosobowych. W związku z utrzymującym się przeludnieniem, konieczna stała się adaptacja 2 świetlic w oddziałach na potrzeby cel mieszkalnych. Dla potrzeb osób niepełnosprawnych przeznaczono i odpowiednio przystosowano celę mieszkalną w oddziale II.

Wszystkie cele są skanalizowane, doprowadzona jest do nich zimna i ciepła woda. W każdej znajduje się zabudowany węzeł sanitarny, wyposażony w umywalkę oraz sedes. Każdy oddział mieszkalny oraz szpitalny posiada własną łazienkę z wyodrębnionymi stanowiskami natryskowymi. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, osadzeni mężczyźni korzystają z kąpieli raz na tydzień, kobiety zaś dwa razy w tygodniu. Czas kąpieli nie jest normowany.

W celach jest wentylacja grawitacyjna, można je również wietrzyć otwierając okna. Oświetlenie światłem naturalnym i sztucznym jest wystarczające do czytania i pisania. Zainstalowane w celach gniazda elektryczne umożliwiają osadzonym korzystanie z odbiorników telewizyjnych oraz grzałek. W każdym z oddziałów do dyspozycji skazanych zamontowano samoinkasujący aparat telefoniczny, z których mogą korzystać od poniedziałku do piątku w godz. 8 – 17, w soboty i dni świąteczne zaś - w godz. 10 – 17 i tylko po uprzednim wyrażeniu zgody przez Dyrektora Aresztu na kontakt telefoniczny w tych dniach. W oddziale III szpitala zainstalowano dwa samoinkasujące aparaty. Czas przeznaczony na jedną rozmowę telefoniczną wynosi 6 min. Na prośbę skazanego może zostać przedłużony przez funkcjonariusza nadzorującego rozmowę o dalsze 3 min.

Stan wszystkich zwizytowanych cel mieszkalnych generalnie można ocenić jako dobry. Nie stwierdzono w nich śladów zawilgocenia. Również stan podłóg nie budził zastrzeżeń. Nie odnotowano braków w wyposażeniu cel w przedmioty służące do utrzymania higieny osobistej i czystości w celi (miski, lustra, szczotki, zmiotki, śmietniczki, itp.).

Wszystkie cele do wykonywania kary dyscyplinarnej osadzenia w celi izolacyjnej oraz cele zabezpieczające zostały wyposażone zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

3.2. Posiłki dla osadzonych przygotowywane są w kuchni znajdującej się w jednym z budynków mieszkalnych. Pomieszczenia kuchni zlokalizowane są suterenie. W pomieszczeniach wchodzących w skład kuchni było czysto; sprawnie działała wentylacja, dodatkowo wspomagana mechanicznie. Oprócz posiłków według normy podstawowej, kuchnia przygotowuje posiłki według diety lekkostrawnej (L), cukrzycowej (Lc) i bezglutenowej (Lb). Ponadto, część osadzonych korzysta z diet indywidualnych, adekwatnych do rozpoznanych u nich przez lekarza schorzeń (Li) oraz z diet wegetariańskich. Warunki pracy oraz zaplecze socjalne dla pracowników kuchni (szatnia, jadalnia oraz sanitariaty) nie wzbudziły zastrzeżeń wizytujących. Obok kuchni zlokalizowano magazyny żywnościowe. W jednym z nich (magazyn dobowy) przechowywane są próbki posiłków.

3.3. W Areszcie funkcjonują **warsztaty**. Pracujący w nich osadzeni dokonują napraw zepsutych elementów instalacji elektrycznej i sanitarnej oraz sprzętu kwaterunkowego. W ocenie wizytujących oraz osadzonych, z którymi rozmawiano podczas oglądu pomieszczeń warsztatowych, wyposażenie poszczególnych pracowni jest wystarczające. W każdym z warsztatów znajdowały się przepisy BHP.

3.4. W skład **Zakładu Opieki Zdrowotnej** Aresztu Śledczego w Krakowie (dalej ZOZ) wchodzi: ambulatorium centralne, cztery ambulatoria oddziałowe, laboratorium, pracownia diagnostyki obrazkowej, apteka oraz szpital (omówiony w punkcie 3.5.). Ambulatorium centralne mieści się w oddziale III. W skład jego pomieszczeń wchodzi: gabinet lekarsko-zabiegowy, gabinet dla lekarzy-specjalistów, gabinet stomatologiczny oraz izba chorych. We wszystkich pomieszczeniach ambulatorium centralnego było czysto i schludnie. Kierownikiem ambulatorium jest chirurg. Poza nim, w ambulatorium pracują trzej lekarze ogólni, stomatolog, psychiatra, neurolog oraz laryngolog. Ośmioosobowy zespół pielęgniarski pracuje w 8- bądź 12-godzinny systemie zmianowym.

Każdy z lekarzy ogólnych przyjmuje pacjentów z przypisanego mu oddziału mieszkalnego w gabinecie oddziałowego ambulatorium (1 – 2 razy/tydzień). W razie stwierdzenia przez lekarza ogólnego potrzeby przeprowadzenia dodatkowych badań, osadzony dostaje skierowanie do lekarza specjalisty.

Po godzinach pracy ambulatorium, w sytuacjach nagłych do osadzonego potrzebującego pomocy wzywana jest pielęgniarka z oddziału szpitalnego; w razie potrzeby osadzony kierowany jest do szpitala.

Na terenie ambulatorium centralnego znajduje się izba chorych składająca się z dwóch cel o łącznej pojemności 5 miejsc. W dniu wizytacji wszystkie łóżka w izbie chorych były zajęte. W celach izby chorych było czysto i schludnie. Stan materacy oraz pościeli nie budził zastrzeżeń. W związku z założonymi blendami, do cel dociera jednakże niewielka ilość światła słonecznego.

Gabinet stomatologiczny wyposażony jest w nowoczesny sprzęt typu UNIT. Prowadzone jest głównie leczenie zachowawcze.

W laboratorium Aresztu Śledczego w Krakowie zatrudnione są dwie osoby. Wykonuje się tu cały zestaw badań biochemicznych (m.in. elektrolizy, próby wątrobowe, diastazy, CPK), badania hematologiczne oraz bakteriologiczne. Wykonywane są również testy na HCV, HIV, HbAg.

Pracownia diagnostyki obrazowej wykonuje badania radiologiczne klatki piersiowej, zdjęcia kostne, zdjęcia zębów, jamy brzusznej. Poza tym prowadzone są badania ultrasonograficzne oraz badania EEG.

Na terenie Aresztu funkcjonuje również apteka okręgowa obsługująca poza jednostką macierzystą osiem innych. Z informacji przekazanych przez kierowniczkę apteki wynika, iż nie istnieje problem z zaopatrzeniem w leki. Kontrahenci pozyskiwani są w drodze przetargów. Apteka nabywa zazwyczaj zamienniki. W razie potrzeby kupowane są także leki oryginalne.

3.5. W skład **Szpitala** wchodzi trzy oddziały – chorób wewnętrznych, chirurgiczny oraz sądowo-psychiatryczny.

W oddziale internistycznym do dyspozycji osadzonych pozostaje 9 sal chorych o pojemności 3-9 miejsc. Wszystkie cele są czyste, kąpiki sanitarne zabudowane. We wszystkich celach panuje jednakże półmrok spowodowany zewnętrznymi przesłonami okiennymi. W związku z tym praktycznie przez cały dzień niezbędne jest używanie oświetlenia sztucznego.

Oddział dysponuje własną łazienką, w której na potrzeby osadzonych stworzono trzy zabudowane stanowiska prysznicowe oraz wydzielony kącik sanitarny z sedesem umywalką. W oddziale wykonuje się badania wysiłkowe oraz „holterowskie” (24-godzinny monitoring serca). Poza pacjentami z ostrym zespołem odstawieniowym alkoholowym przebywają w nim również chorzy z chorobą wieńcową, nadciśnieniem, cukrzycą, schorzeniami tarczycy.

Aparatura diagnostyczna oddziału jest nowoczesna, nie występują braki sprzętowe.

Oddział chirurgiczny dysponuje salą przeznaczoną i odpowiednio dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ogląd pozostałych cel w oddziale pozwala na stwierdzenie, iż panuje w nich czystość.

Na terenie oddziału są dwie sale operacyjne (duża i mała) oraz sala przedoperacyjna. Wyposażenie tych sal nie budzi zastrzeżeń.

Zabiegi wykonywane są zarówno w trybie planowym jak i nagłym.

Ostatni z trzech oddziałów szpitalnych – oddział sądowo-psychiatryczny przeznaczony jest dla sprawców przestępstw, co do których sąd na podstawie art. 203 Kodeksu postępowania karnego orzekł konieczność przeprowadzenia badania psychiatrycznego połączonego z obserwacją w zakładzie leczniczym. Stan pomieszczeń wchodzących w skład oddziału, w tym sal chorych, nie budził zastrzeżeń wizytujących.

3.6. Ośrodek diagnostyczny znajduje się w wydzielonej części oddziału IV. Do dyspozycji osadzonych w nim przebywających przeznaczono 8 kilkuosobowych cel mieszkalnych i 3 pokoje do badań diagnostycznych, w tym 1 z odrębnym stanowiskiem komputerowym. Ponadto, w skład pomieszczeń Ośrodka wchodzi pokój wychowawców oraz świetlica.

Kadra Ośrodka składa się z 3 psychologów (w tym jeden ze specjalizacją sądowo – kliniczną) oraz 2 osób współpracujących: wychowawcy i lekarza psychiatry.

W ośrodku przeprowadza się badania osadzonych kierowanych przez Komisję Penitencjarną z Aresztu Śledczego w Krakowie oraz z innych jednostek podległych Okręgowemu Inspektoratowi SW w Krakowie, na podstawie wniosku o skierowanie na badanie diagnostyczno - penitencjarne. Badanie polega na poznaniu osobowości skazanego, jego psychospołecznych mechanizmów funkcjonowania oraz określeniu wskazań i zaleceń dotyczących sposobów oddziaływania wobec niego. Proces diagnozowania kończy się orzeczeniem psychologiczno – penitencjarnym, lub opinią psychologiczną, której zakres uzależniony jest od okoliczności skutkującej potrzebą badania.

Poza długim terminem realizacji zleconych badań nie stwierdzono uchybień w funkcjonowaniu placówki.

3.7. Opiekę duszpasterską w Areszcie sprawuje kapelan katolicki ze Zgromadzenia Księża Misjonarzy. W codziennej posłudze duszpasterskiej na terenie Aresztu pomagają mu siostry z Zakonu Sióstr Miłosierdzia oraz z Zakonu Służebniczek NMP,

klerycy jak również młodzież oazowa. Doświadczeniami związanymi z życiem w uzależnieniach dzieli się z osadzonymi w Areszcie młodzież, która potrafiła zerwać z nałogami. Osadzeni przygotowywani są przez kapelana do przyjęcia sakramentu bierzmowania, które odbywa się w Kościele Mariackim.

Główna Msza Święta w Areszcie odprawiana jest w kaplicy o godz. 14.30 w każdy czwartek i jest transmitowana przez radiowęzeł. Posługi indywidualne odbywają się od poniedziałku do piątku w godz. 13 – 17 oraz w soboty od 11 - 12.30 i w niedziele od 10 – 12.30. W każdą niedzielę retransmitowana jest ponadto za pośrednictwem radiowęzła Msza Św. emitowana w Programie I Polskiego Radia. Swoich wyznawców odwiedzają również przedstawiciele Kościoła Prawosławnego, Związku Wyznania Świadków Jehowy oraz Kościoła Protestantckiego. Spotkania religijne z przedstawicielami tych wyznań odbywają się w środy w godzinach 8 – 16 w sali widzeń.

3.8. Widzenia dla tymczasowo aresztowanych odbywają się w poniedziałki i soboty, dla skazanych zaś – w czwartki, piątki i niedziele. Są one realizowane w 3 turach – I (9.30 – 10.30), II (12 - 13) i III (14.30 – 15.30) według kolejności zgłoszeń. Na jedną turę widzeń przyjmuje się nie więcej niż 20 zgłoszeń bez względu na sposób w jaki są udzielane. Dodatkowe widzenia realizowane są po I i II turze. Widzenia z osadzonymi zakwalifikowanymi jako stwarzającymi poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa Aresztu realizowane są we wtorki 8.15 – 14. Widzenia z pacjentami szpitala uzależnione są od stanu zdrowia pacjenta i odbywają się po uzyskaniu zgody lekarza.

Widzenia realizowane są w przeznaczonych do tego pomieszczeniach, znajdujących się na parterze wolnostojącego budynku. Na widzenia pod dozorem funkcjonariusza Służby Więziennej, z możliwością bezpośredniego kontaktu z osobą odwiedzającą, przeznaczono salę wyposażoną w 17 stolików. Do realizacji widzeń w sposób uniemożliwiający osadzonemu bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą (tzw. przez telefon) przeznaczono odrębną salę, w której zorganizowano 12 tego typu stanowisk.

W pomieszczeniu do widzeń dozorowanych znajduje się bufet, w którym odwiedzający mogą (również w towarzystwie osadzonych) dokonać zakupów

artykułów higienicznych, piśmiennych, kartonu papierosów lub tytoniu o wadze nie większej niż 250 g. Osadzonym korzystającym z widzeń „przy stoliku” nie zezwala się na zabieranie do celi produktów spożywczych.

W Areszcie nie ma pomieszczenia do udzielania widzeń bez osoby dozorującej tzw. intymnych.

3.9. Kontrola osobista osadzonych przeprowadzana jest w dyżurkach oddziałowych, w których za pomocą przesuwanych drzwi wyodrębniono miejsca umożliwiające wykonywanie tej czynności z zachowaniem intymności osób poddawanych kontroli. Pomieszczenia te nie są monitorowane za pomocą kamer.

3.10. W Areszcie nie funkcjonuje szkoła, a **nauczanie** prowadzi się jedynie w formie kursów. W roku 2008 r. odbyły się dwa kursy obsługi komputera finansowane z funduszy unijnych (Kapitał Ludzki), na 2009 r. zaplanowano kolejne dwa. Jednorazowo w takim kursie bierze udział 12 osadzonych.

3.11. W dniu 7 maja 2009 r. w Areszcie **zatrudnionych** było łącznie 90 osadzonych wykonujących pracę na 63,25 etatu. Część osób zatrudnionych wykonywała nieodpłatne prace porządkowe na terenie jednostki (37, w tym 10 na terenie szpitala) i poza jej obrębem (8). Pozostałe osoby zatrudnione były odpłatnie w kuchni (17), w warsztatach remontowych (14), w magazynach (6), jako fryzjer-łazienny (5) oraz w pomieszczeniu do wstępnej dezynfekcji odzieży osadzonych (3).

3.12. Dla realizacji **zajęć kulturalno-oświatowych** do dyspozycji osadzonych pozostaje jedna świetlica w oddziale IV, wyposażona w telewizor i stół do ping-ponga oraz sala rekreacyjna zlokalizowana w budynku dawnej kotłowni. Sala ta pełni funkcję miejsca spotkań osadzonych z gośćmi spoza Aresztu. W ostatnim czasie gościł w niej Wojciech Cejrowski, który realizował w Areszcie jeden z odcinków programu pt. „Boso przez świat”. W świetlicy oddziału V zorganizowano salę komputerową wyposażoną w 12 stanowisk komputerowych, przeznaczonych dla osadzonych biorących udział w kursie obsługi komputera. W 2008 r. w Areszcie realizowany był program readaptacyjny „Nie jesteś sam” w porozumieniu i we współpracy z Domem Pomocy Społecznej mieszczącym się przy ul. Helclów 2 w Krakowie. Celem programu było kształtowanie w skazanych społecznie akceptowanych form

zachowań jak również uzmysłowienie im konieczności niesienia pomocy osobom tego potrzebującym

Biblioteka Aresztu posiada łącznie ponad 10 tys. woluminów. Pozyskiwanie księgozbioru odbywa się poprzez dokonywanie zakupów, w miarę posiadanych przez Areszt środków pieniężnych oraz poprzez darowizny. Duże wsparcie w tym zakresie stanowi kapelan, który systematycznie zaopatruje bibliotekę w literaturę religijną. Wypożyczanie książek przez osadzonych odbywa się poprzez złożenie zamówienia na konkretną pozycję dostępną w punkcie bibliotecznym. Punkty te zlokalizowane są w świetlicy (oddział IV), w sali komputerowej (oddział II) i dyżurkach wychowawców (oddziały III i V). Wymiana książek w punktach bibliecznych następuje raz w tygodniu. W każdym z punktów dostępnych jest ok. 300 woluminów. Biblioteka udostępnia osadzonym również aktualne akty prawne. Wśród woluminów znajdują się egzemplarze kodeksu karnego wykonawczego oraz regulaminów organizacyjno-porządkowych wykonywania tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności. Brak było jednakże wyciągu z kodeksu karnego wykonawczego oraz regulaminów w tłumaczeniach na języki obce. Poprzez działający w Areszcie radiowęzeł, biblioteka emituje recenzje nowości wydawniczych, popularyzując czytelnictwo i ułatwiając wybór pozycji przez osoby pozbawione wolności, a także organizuje konkursy z wiadomości o książkach i ich autorach. Oprócz siedmiu ogólnopolskich programów telewizyjnych osadzeni mają do dyspozycji kanał więzienny, w którym raz na tydzień emitowany jest film.

4. Rozmowy przeprowadzone z osadzonymi.

W toku wizytacji rozmawiano z osobami pozbawionymi wolności w czasie oglądu jednostki: w miejscach pracy, podczas wizytacji cel mieszkalnych, w szpitalu. Przeprowadzono również rozmowy ukierunkowane na kwestie przestrzegania praw przysługujących osadzonym, według opracowanego kwestionariusza, z 70 osobami. Część z nich wytypowano z uwagi na większe, niż w przypadku pozostałych osadzonych, narażenie na niewłaściwe traktowanie. Byli to osadzeni mający więcej niż 60 lat, niepełnosprawni, ukarani w okresie ostatnich

6 miesięcy karą dyscyplinarną osadzenia w celi izolacyjnej bądź osadzeni w celi zabezpieczającej, cudzoziemcy oraz osadzeni-pacjenci szpitala.

Rozmowy według kwestionariusza odbywały się w cztery osoby, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez pozbawionych wolności. Podczas tych rozmów osadzeni przedstawili swoje opinie w przedmiocie przestrzegania ich podstawowych praw oraz atmosfery panującej w Areszcie. W przeważającej większości osadzeni pozytywnie oceniali realizację przysługujących im uprawnień. Część z nich zgłosiła jednak pewne uwagi bądź zastrzeżenia, które dotyczyły następujących kwestii:

- 4.1. w zakresie **warunków panujących w celi mieszkalnej** podnoszono zarzut przeludnienia, które powoduje, że jest w niej ciasno (15 osób). Jedenaście osób żaliło się na uciążliwości spowodowane montażem zewnętrznych przesłon okiennych (brak cyrkulacji powietrza, zaciemnienie celi). Siedmiu rozmówców wskazało na zły stan materacy i koców; czterech zaś na ograniczoną możliwość otwierania okien spowodowaną wewnętrzną kratą;
- 4.2. w zakresie **wyżywienia** najwięcej uwag dotyczyło niezadawalających walorów smakowych zup (12 osób) oraz zbyt małych porcji wyżywienia (10 osób);
- 4.3. w zakresie **mycia się i kąpieli**, podnoszony był zarzut zbyt rzadkich kąpieli (32 osoby);
- 4.4. w zakresie **warunków dokonywania zakupów w bufecie podczas widzeń przez rodziny oraz przez osadzonych na wypiszę** podnoszono zarzut wysokich cen w kantynie (16 osób);
- 4.5. w zakresie **opieki zdrowotnej** zgłoszone uwagi dotyczyły przede wszystkim braku właściwych, w ocenie ankietowanych, lekarstw (12), lekceważenia zgłaszanych dolegliwości (11), długiego czasu oczekiwania na wizytę u lekarza np. przez ponad 2 tygodnie (4) oraz trudności w dostępie do psychiatry (2);
- 4.6. w zakresie korzystania z **aparatów telefonicznych** siedmiu rozmówców stwierdziło, iż umożliwienie skorzystania przez skazanych z tego prawa raz

na tydzień, to stanowczo za mało. Tyle samo osób podało, iż czas 6 min przeznaczony na realizację rozmowy telefonicznej jest za krótki;

- 4.7. w zakresie **korzystania ze spacerów** 24 osoby stwierdziły, iż powierzchnia placów spacerowych jest zbyt mała, wręcz klaustrofobiczna. Wśród uwag krytycznych znalazły się również zarzuty dotyczące zniszczonej nawierzchni niektórych pól spacerowych (24) oraz nieprzyjemnych zapachów na spacerownikach (3);
- 4.8. w zakresie **korzystania z prasy, książek oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych** uwagi dotyczyły braku takich zajęć. Wszyscy rozmówcy podnosili, iż nie ma zajęć świetlicowych i poza konkursami organizowanymi przez radiowęzeł, Areszt nie oferuje nic innego w tym zakresie. Cudzoziemcy podnosili ponadto brak Porządku Wewnętrznego Aresztu w tłumaczeniach na języki obce. Dwóch cudzoziemców nie posługujących się językiem polskim, wskazało na poinformowanie ich przez administrację Aresztu o przysługujących im prawach i obowiązkach jedynie w języku polskim;
- 4.9. osoby, z którymi rozmawiano generalnie oceniły **traktowanie przez funkcjonariuszy** jako dobre. Uwagi w tym temacie zgłosiły jedynie dwie osoby. Jeden z rozmówców podał, iż w trakcie doprowadzania do celi zabezpieczającej funkcjonariusz kopnął go, drugi zaś twierdził, iż został spoliczkowany przez oddziałowego. Prokuratura umorzyła postępowanie w drugiej ze spraw;
- 4.10. trzy spośród 13 osób **karanych dyscyplinarnie** stwierdziły, iż wymierzona kara była niewspółmierna do popełnionego przekroczenia. Nie negowały one jednakże samej zasadności ukarania. Wszystkie osoby ukarane dyscyplinarnie przyznały, że zostały wysłuchane przed podjęciem ostatecznej decyzji o ukaraniu, lecz nie poinformowano je o możliwości zaskarżenia decyzji o wymierzeniu kary dyscyplinarnej. Żaden z rozmówców nie zgłosił uwag odnośnie wykonania wymierzonych kar, w tym również kary osadzenia w celi izolacyjnej;

W trakcie przeprowadzonych rozmów, osoby pozbawione wolności nie zgłosiły żadnych uwag odnośnie: **widzeń, korzystania z posług religijnych, korespondencji oraz paczek**, a także w zakresie **stosowania środków przymusu bezpośredniego**.

5. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, z udziałem ekspertów: z zakresu chorób wewnętrznych oraz psychologii klinicznej, pozwoliły uznać, że - generalnie rzecz biorąc – w Areszcie Śledczym w Krakowie przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności.

W ocenie wizytujących poczynione ustalenia nie dają również podstaw do stwierdzenia, aby warunki bytowe w Areszcie, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Ponadto, wrażenia wyniesione z pobytu w oddziałach, rozmów z osadzonymi i funkcjonariuszami Służby Więziennej pozwalają stwierdzić, że atmosfera w Areszcie jest dobra, a relacje między osadzonymi oraz wychowawcami i oddziałowymi prawidłowe. Zgłoszone przez osadzonych uwagi i zastrzeżenia, dotyczące szeroko rozumianych warunków pobytu w Areszcie, także nie dają podstaw do stwierdzenia, iż osoby pozbawione wolności są traktowane w sposób okrutny lub poniżający.

Współistnienie w Areszcie ambulatorium i szpitala, zatrudnianie wielu specjalistów, rozbudowane zaplecze diagnostyczne i lekowe pozwala na zapewnienie optymalnej opieki medycznej osobom przebywającymi w izolacji penitencjarnej.

Po przeanalizowaniu problemów jakie osadzeni zgłosili przedstawicielom Rzecznika Praw Obywatelskich, należy uznać, że dla poprawy warunków osadzenia w Areszcie Śledczym w Krakowie celowe jest:

- poszerzenie oferty zajęć kulturalno-oświatowych dla osadzonych;
- zadbanie o bezwzględną realizację obowiązku informowania osadzonych, wobec których zastosowano karę dyscyplinarną o możliwości jej zaskarżenia;

- dokonanie tłumaczeń Porządku Wewnętrznego Aresztu na języki obce oraz korzystanie z pomocy tłumacza podczas informowania cudzoziemca nieposługującego się językiem polskim o przysługujących mu w Areszcie prawach i spoczywających na nim obowiązkach.
- przeprowadzenie kontroli poziomu cen towarów sprzedawanych w kantynie i porównanie ich z cenami tych samych produktów dostępnych w okolicznych sklepach;
- naprawa nawierzchni pól spacerowych;
- dokonanie oceny walorów smakowych wyżywienia, szczególnie w odniesieniu do zup;

Z uwagi na art. 138 § 1 p 3 Kkw. przewidujący jako jedną z nagród widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej, za zasadną uznać należy potrzebę stworzenia takiego pomieszczenia.

W ocenie ekspertów celowe byłoby:

- zwiększenie liczby etatów przeznaczonych dla psychologów i terapeutów;
- poszerzenie gamy programów aktywizujących osadzonych podczas pobytu w areszcie;
- przeprowadzenie wśród personelu więziennej służby zdrowia szkolenia z zakresu reanimacji z wykorzystaniem fantomów;
- zadbanie o wyposażenie gabinetów psychologów, sali terapeutycznej w broszury edukacyjnych czy ulotki dotyczące zdrowia, uzależnień i terapii;
- umieszczenie na tablicach ogłoszeń wywieszonych na korytarzach oddziałów Aresztu adresów punktów konsultacyjnych, poradni psychologicznych i ośrodków odwykowych.

W odpowiedzi z dnia 6 lipa 2009 r. Dyrektor AŚ w Krakowie poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich o podjęciu działań zmierzających do realizacji zawartych w Informacji zaleceń.

Odnosząc się do postulatu poszerzenia oferty zajęć kulturalno-oświatowych Dyrektor zapewnił, iż w miarę możliwości lokalowych (świetlice) oferta ta będzie

systematycznie poszerzana. Obowiązek informowania osadzonych ukaranych dyscyplinarnie o możliwości odwołania się od decyzji o ukaraniu, jest w ocenie Dyrektora bezwzględnie przestrzegany. Wychowawcy w oddziałach mieszkalnych zostali wyposażeni w przetłumaczone na języki obce informatory dla cudzoziemców zawierające dane teleadresowe placówek dyplomatycznych, prawa i obowiązki przysługujące w trakcie pobytu w jednostce oraz zagrożenia, z którymi mogą się zetknąć podczas przebywania w Areszcie. Porządek wewnętrzny jednostki zostanie przetłumaczony na języki obce w późniejszym czasie, ze względu na brak środków finansowych. Dyrektor zapewnił Rzecznika, iż ceny artykułów w kantynie są na bieżąco monitorowane przez dział kwatermistrzowski. W lipcu 2009 r. ma rozpocząć się kapitalny remont nawierzchni pola spacerowego w oddziale V. Z treści odpowiedzi Dyrektora wynika ponadto, iż stworzenie pomieszczenia do udzielania tzw. widzeń intymnych zostanie uwzględnione przy budowie budynku przyjęć i zwolnień na dziedzińcu Aresztu. Dyrektor zapewnił także, iż prośba o zatrudnienie dodatkowego psychologa zostanie przedstawiona władzom zwierzchnim. Zwiększeniu uległa baza programów readaptacyjnych i edukacyjnych dla skazanych. Programy te obliczone są na rozładowanie energii, łagodzenie skutków trudności adaptacyjnych, a także rozwijanie własnych zainteresowań. Odnośnie szkolenia z udzielania pomocy przedmedycznej Dyrektor poinformował, iż takowe ma się odbyć we wrześniu 2009 r. Tablice ogłoszeń w oddziałach mieszkalnych zostały uaktualnione o informacje teleadresowe placówek psychologicznych, leczenia uzależnień i terapii, znajdujących się na terenie województwa małopolskiego. Wyżywienia przygotowywane w jednostce podlega stałej kontroli zarówno pod względem jakościowym jak i ilościowym.